

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**ЕКСПЕРТ:
ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК
І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION**

№ 1 (37), 2026

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор

Щокін Ростислав Георгійович, доктор юридичних наук, професор, Президент, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

Члени редакційної колегії:

Берзін Павло Сергійович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Дей Марина Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент, учений секретар, Науково-дослідний центр незалежних судових експертиз Міністерства юстиції України, Україна

Заросило Володимир Олексійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

Ніколенко Людмила Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки, Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України», Україна

Сопілко Ірина Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, радник ректора, Київський університет права Національної академії наук України, Україна

Тищенко Ольга Ігорівна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Яра Олена Сергіївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права, декан юридичного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна

Katuoka Saulius, доктор юридичних наук, професор, директор Інституту міжнародного права та права Європейського Союзу, Mykolo Romerio Universitetas, Литва

Agnieszka Szpak, PhD, Dr. Hab., Professor, Professor of the Department of International Security, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Poland

Ghai Priyanka, PhD, Associate Professor at the Faculty of Law, Indian Institute of Management Rohtak, India

Urbano de Sousa Constança, Doctor of Law, Professor, Professor of European Union Law, Director of the Law Department, Universidade Autynoma de Lisboa, Portugal

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління

Засновник: Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Рік заснування: 2018.

Періодичність: 4 рази на рік.

Затверджено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Протокол № 7 від 28 травня 2026.

Видання є таким, що реферується в міжнародних та вітчизняних наукометричних базах:

Index Copernicus, ResearchBib, Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar,

“Україніка наукова”, ESJI.

Реєстрація суб'єкта у сфері онлайн-медіа:

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 3053 від 07.11.2024 року.

Ідентифікатор медіа: R40-05594.

Суб'єкт у сфері онлайн-медіа – Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

(вул. Фрометівська, буд. 2, м. Київ, 03039, iarm@iarm.edu.ua, тел. (044) 490-95-00).

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4) журнал включено

до Переліку наукових фахових видань України у категорії «Б». Спеціальності: D8 – Право, D9 – Міжнародне право.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення (зі збереженням авторського стилю та головних висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів та не несе відповідальність за надану ними інформацію.

Матеріали подано в авторській редакції. Передрук – тільки з дозволу редакції.

Адреса редакційної колегії: ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”

вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039

Офіційний сайт видання: www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : збірник. № 1 (37), 2026. Київ : ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, 2026. 90 с.

ЗМІСТ

Барановська В. М. ЩОДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОМЕРЦІЙНОЇ МЕДІАЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	6
Богатюк І. Г., Ягупа Д. В. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	14
Каращук К. Л. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ: ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	22
Ковальський Р. Б. ВИДИ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	34
Нестеренко А. О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ ВІДПОВІДНО ДО ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПРАВОВИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	42
Плескач А. В. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПРАВА ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ	51
Ржемовський В. М. КРИПТО-МЕХАНІЗМИ ОБХОДУ САНКЦІЙ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ AML/CFT-АРХІТЕКТУРИ: KEYС A7A5 ТА ІНІЦІАТИВА УКРАЇНИ ЩОДО НОВОГО РЕГУЛЯТОРНОГО ІНСТРУМЕНТУ ЄС.....	58
Степанова Г.М., Зарубей В. В. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	66
Тернавська А. А. КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОНАДІСНОВОЇ ПРАКТИКИ У СФЕРІ РАДІОЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	73
Шиманський М. С. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДОБРЕ ВІДОМИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	81

DOI [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2026-1\(37\)-6-13](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2026-1(37)-6-13)
УДК 341.96:347.918

ЩОДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОМЕРЦІЙНОЇ МЕДІАЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Барановська В. М.

ON THE SUBJECT OF INTERNATIONAL COMMERCIAL MEDIATION: CURRENT STATUS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

Vira Baranovskaya

Анотація

У статті досліджується сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної комерційної медіації як складової багаторівневої системи вирішення спорів. Обґрунтовується, що медіація трансформується з альтернативного інструменту врегулювання конфліктів у самостійний елемент глобальної системи правосуддя, орієнтований на досягнення юридично значимих і потенційно виконуваних результатів. Проаналізовано еволюцію нормативної бази медіації, зокрема роль модельних актів, міжнародно-договірних механізмів і національного законодавства, а також окреслено значення Сінгапурської конвенції у формуванні механізму транскордонного виконання медіаційних угод.

Здійснено порівняльно-правовий аналіз підходів до інституціоналізації медіації у різних юрисдикціях, включаючи Україну, Велику Британію, США та Сінгапур, із акцентом на ролі інституційної інфраструктури та процесуальної інтеграції. Особливу увагу приділено діяльності провідних міжнародних інституцій та їх впливу на формування практики медіації як ринкового механізму. Розкрито особливості процедурних моделей медіації, включаючи фасилітативну, оціночну та трансформаційну, а також гібридні форми, що поєднують медіацію з арбітражем.

У статті також проаналізовано проблеми виконання медіаційних угод, конфіденційності та процесуального привілею, роль адвокатів у медіаційному процесі та значення професійних стандартів. Обґрунтовується, що ефективність міжнародної комерційної медіації визначається інтеграцією нормативних, інституційних, процедурних та економічних чинників. Зроблено висновок про необхідність подальшого розвитку інституційного середовища медіації в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

Окремо підкреслюється, що подальший розвиток міжнародної комерційної медіації залежить не лише від удосконалення нормативної бази, а й від формування сталої практики її застосування. У цьому контексті особливого значення набувають інституційна спроможність медіаційних центрів, прозорість статистичних даних, стандартизація процедур, належна професійна підготовка медіаторів і представників сторін, а також здатність національних правових систем забезпечувати передбачуваність та виконуваність досягнутих угод.

Ключові слова: міжнародна комерційна медіація, альтернативне вирішення спорів (ADR), нормативна архітектура медіації, порівняльно-правовий аналіз, інституційна інфраструктура медіації, фасилітативна, оціночна та трансформаційна моделі медіації, конфіденційність і процесуальний привілей.

Abstract

This article examines the current state and trends in the development of international commercial mediation as a component of a multi-tiered dispute resolution system. It argues that mediation is evolving from an alternative conflict resolution tool into an independent element of the global justice system, focused on achieving legally binding and potentially enforceable outcomes. The evolution of the regulatory framework for mediation is analysed, in particular, the role of model acts, international treaty mechanisms and national legislation, and the significance of the Singapore Convention in shaping the mechanism for the cross-border enforcement of mediation agreements is outlined.

A comparative legal analysis is conducted of approaches to the institutionalisation of mediation in various jurisdictions, including Ukraine, the United Kingdom, the United States and Singapore, with an emphasis on the role of institutional infrastructure and procedural integration. Particular attention is paid to the activities of leading international institutions and their influence on the development of mediation practice as a market mechanism. The article examines the characteristics of procedural models of mediation, including facilitative, evaluative and transformative models, as well as hybrid forms combining mediation with arbitration.

The article also analyses issues relating to the enforcement of mediation agreements, confidentiality and procedural privilege, the role of lawyers in the mediation process, and the importance of professional standards. It is argued that the effectiveness of international commercial mediation is determined by the integration of regulatory, institutional, procedural and economic factors. It concludes that there is a need for further development of the institutional environment for mediation in Ukraine, taking into account international experience.

It is emphasised separately that the further development of international commercial mediation depends not only on improving the regulatory framework, but also on establishing a consistent practice of its application. In this context, particular importance is attached to the institutional capacity of mediation centres, the transparency of statistical data, the standardisation of procedures, the proper professional training of mediators and representatives of the parties, as well as the ability of national legal systems to ensure the predictability and enforceability of the agreements reached.

Key words: *international commercial mediation, alternative dispute resolution (ADR), the regulatory framework for mediation, comparative legal analysis, the institutional infrastructure of mediation, facilitative, evaluative and transformative models of mediation, confidentiality and procedural privilege.*

1. Вступ. Сучасний розвиток міжнародної комерційної медіації відбувається в умовах суттєвої трансформації глобальної системи вирішення спорів, що характеризується зростанням ролі альтернативних процедур поряд із традиційними судовими та арбітражними механізмами. Незважаючи на активне впровадження медіації у правові системи різних держав та формування міжнародних нормативних інструментів, цей інститут залишається нерівномірно розвиненим як у нормативному, так і в інституційному вимірах. Особливої актуальності набуває питання забезпечення виконуваності медіаційних угод у транскордонних правовідносинах, що довгий час залишалося однією з ключових перешкод для широкого застосування медіації у міжнародному комерційному обігу.

Водночас існує низка системних проблем, пов'язаних із фрагментарністю правового регулювання, відсутністю уніфікованих підходів до конфіденційності та процесуального привілею, а також різним рівнем розвитку інституційної інфраструктури у різних юрисдикціях. Незважаючи на прийняття Сінгапурської конвенції, яка створила передумови для формування міжнародного механізму виконання медіаційних угод, практична ефективність цього інструменту ще не досягла рівня, співставного з арбітражем. Додаткові виклики зумовлені відсутністю єдиних професійних стандартів, неоднорідністю підходів до ролі адвокатів у медіаційному процесі та необхідністю адаптації процедур до сучасних економічних і технологічних умов.

У цьому контексті постає необхідність комплексного дослідження міжнародної комерційної медіації як багаторівневого правового та інституційного явища, з урахуванням її нормативної еволюції, порівняльної практики застосування, процедурних моделей і механізмів забезпечення виконуваності результатів. Особ-

ливого значення набуває визначення напрямів подальшого розвитку цього інституту, а також оцінка можливостей його ефективної імплементації в національні правові системи, зокрема в Україні.

2. Метою дослідження є комплексний аналіз сучасного стану міжнародної комерційної медіації як складової багаторівневої системи вирішення спорів, зокрема її нормативної еволюції, інституційної структури та процедурних моделей, а також оцінка ефективності механізмів виконання медіаційних угод у транскордонних правовідносинах.

Стан опрацювання проблематики. Стан наукового опрацювання проблематики міжнародної комерційної медіації свідчить про зростання інтересу до цього інституту як з боку теоретичних досліджень, так і з боку практико-орієнтованих публікацій, що аналізують його прикладні аспекти. У сучасній науковій літературі значна увага приділяється процедурним моделям медіації, їх ефективності та можливостям інтеграції з іншими механізмами альтернативного вирішення спорів.

Зокрема, у дослідженні Baril M. та Dickey D. розглядається гібридна модель Med-Arb як інструмент поєднання переваг медіації та арбітражу, з акцентом на її потенціалі забезпечення виконуваності результату та одночасно збереження гнучкості процедури. Brown C. у роботі досліджує фасилітативну модель медіації як класичний підхід, підкреслюючи її орієнтацію на комунікацію сторін і самостійне вироблення ними рішення без втручання медіатора у зміст спору. У свою чергу, Zumeta Z. у праці пропонує систематизацію основних стилів медіації – фасилітативного, оціночного та трансформаційного, аналізуючи їх відмінності за ступенем втручання медіатора та характером впливу на результат процедури.

Разом з тим, попри наявність значної кількості досліджень, більшість із них зосереджена на окремих аспектах медіації і не завжди охоплює її як комплексне багаторівневе явище, що поєднує нормативні, інституційні та практичні елементи. Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на системний аналіз міжнародної комерційної медіації в контексті її сучасного розвитку та інтеграції у глобальну систему вирішення спорів.

3. Виклад основного матеріалу. Сучасна міжнародна комерційна медіація розвивається не як альтернатива судовому чи арбітражному розгляду, а як складова багаторівневої системи вирішення спорів. У межах цієї системи сторони комбінують переговори, арбітражні та судові механізми залежно від вартості спору, необхідності примусового виконання, часових обмежень і потреби у збереженні ділових відносин. У зв'язку з цим науковий аналіз медіації виходить за межі її традиційних характеристик (добровільність, конфіденційність) і охоплює питання виконання угод, процесуального дизайну, ролі представників сторін, а також впливу цифрових технологій.

Еволюція нормативної бази міжнародної комерційної медіації свідчить про системний і концептуально послідовний перехід від моделей «м'якого права», спрямованих переважно на процедурне заохочення використання медіації, до формування повноцінних правових механізмів, орієнтованих на забезпечення виконаності результатів такої процедури.

В історико-правовому вимірі відправною точкою цієї трансформації слід вважати прийняття Типового закону UNCITRAL 2002 року [15], який заклав уніфіковані засади регулювання примирних процедур у міжнародній комерційній сфері. Подальша інституціоналізація медіації на регіональному рівні знайшла відображення в ухваленні Директиви 2008/52/ЄС [4], що встановила мінімальні стандарти функціонування медіації та імператив забезпечення можливості надання медіаційним угодам виконавчої сили. Паралельно відбувалося формування нормативних підходів до цифровізації альтернативного вирішення спорів, що було концептуалізовано в Технічних нотатках UNCITRAL щодо онлайн-врегулювання спорів 2016 року [13]. Якісно новий етап розвитку пов'язаний із прийняттям у 2018 році Конвенції ООН про міжнародні мирові угоди, досягнуті за результатами медіації (або

Сінгапурська конвенція про медіацію) [17], яка інституціоналізувала міжнародний договірний механізм прямого визнання та виконання медіаційних угод; її набрання чинності у 2020 році фактично ознаменувало перехід до глобальної моделі забезпечення транскордонної виконаності результатів медіації. Подальший розвиток цієї системи здійснювався через імплементацію на національному рівні, зокрема шляхом прийняття Mediation Act 2017 у Сінгапурі [6] та Закону України «Про медіацію» 2021 року [21]. Станом на 2026 рік Сінгапурська конвенція консолідує понад 60 підписантів і понад 20 держав-учасниць [12], що свідчить про поступове, хоча й нерівномірне, формування універсального механізму міжнародного виконання медіаційних угод.

Узагальнюючи, можна констатувати, що міжнародна комерційна медіація еволюціонувала від «процедури без обов'язкового результату» до механізму, здатного забезпечувати юридично значимий і потенційно міжнародно виконуваний результат.

Сучасна система регулювання міжнародної комерційної медіації ґрунтується на поєднанні модельних норм, міжнародно-договірних зобов'язань і національних правових механізмів, доповнених актами «м'якого права».

Ключовою тенденцією розвитку цієї системи є глибока трансформація функціонального призначення медіації: тобто від процедури, орієнтованої виключно на досягнення добровільного компромісу, до інструменту, здатного продукувати юридично значимі та потенційно міжнародно виконувані результати. Якщо ранні етапи розвитку медіації концентрувалися на таких принципах, як добровільність, нейтральність і конфіденційність, то сучасна нормативна модель дедалі більше орієнтується на забезпечення ефективності результату, передусім через механізми його виконання. У цьому контексті Сінгапурська конвенція фактично виконує функцію, концептуально подібну до тієї, яку у сфері арбітражу здійснює Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (або Нью-Йоркська Конвенція) [20].

Водночас, на відміну від арбітражу, міжнародна комерційна медіація поки що не досягла універсального рівня уніфікації, що зумовлює збереження множинності моделей виконання, від договірного захисту та судового затвердження до трансформації угоди в погоджене ар-

бітражне рішення або застосування міжнародно-договірних механізмів.

Порівняльно-правовий аналіз демонструє значну варіативність підходів до інституціоналізації медіації у різних юрисдикціях. В Україні правове регулювання базується на Законі «Про медіацію», який закріплює основні принципи процедури, однак не формує завершеного механізму транскордонного виконання медіаційних угод. У Великій Британії медіація інтегрована у процесуальну систему через судову практику та правила цивільного судочинства, що забезпечує високий рівень її фактичного застосування, але без створення єдиного кодифікованого законодавчого акта [3]. У США, своєю чергою, регулювання має фрагментований характер і ґрунтується на поєднанні федеральних норм та модельних актів, що зумовлює неоднорідність підходів до конфіденційності та виконання угод [16]. Найбільш інституційно завершеною моделлю виступає Сінгапур, де поєднано Mediation Act 2017 з імплементацією Сінгапурської конвенції, що забезпечує як внутрішню, так і міжнародну виконуваність результатів медіації.

З урахуванням наведеного можна дійти висновку, що ефективність міжнародної комерційної медіації визначається не стільки формальною наявністю нормативного регулювання, скільки рівнем інтеграції механізмів виконання та їх взаємодії з іншими інститутами вирішення спорів. Найбільш функціонально розвиненими є моделі, які поєднують внутрішньодержавні та міжнародно-договірні інструменти, забезпечуючи безперервний ланцюг від досягнення угоди до її примусового виконання.

Порівняльний аналіз практики міжнародної комерційної медіації дозволяє дійти висновку, що медіація як правовий інститут трансформується у повноцінний ринковий механізм лише за умови наявності розвинутої інфраструктури провайдерів, процедурних стандартів та емпірично підтвердженої ефективності.

У межах цієї інституційної екосистеми особливе значення мають спеціалізовані центри, здатні адаптувати медіаційні процедури до специфіки окремих секторів. Показовим прикладом є WIPO Arbitration and Mediation Center, діяльність якого демонструє, що медіація набуває особливої ефективності у сферах, де предмет спору має нематеріальний характер, а традиційні механізми правового захисту є менш гнучкими або надмірно тривалими. Систематичне зростання кількості справ у цій інституції свід-

чить не лише про попит на альтернативні процедури, а й про зміну поведінкових стратегій учасників ринку інтелектуальної власності, які дедалі частіше обирають медіацію як інструмент управління ризиками [18].

У свою чергу, діяльність Міжнародної Торговельної Палати і її Міжнародного Центру з ADR (або альтернативного вирішення спорів) ілюструє іншу важливу тенденцію – інтеграцію медіації у комплексні механізми альтернативного вирішення спорів, де вона функціонує поряд з арбітражем, експертними процедурами та радою з врегулювання спорів. Такий підхід відображає прагнення сторін не просто вирішити спір, а оптимізувати його управління в динаміці, з можливістю переходу між різними процедурами залежно від розвитку конфлікту [8].

У північноамериканському правовому просторі інституційна модель медіації характеризується високим рівнем масштабованості та технологічної адаптивності, що особливо чітко проявляється у практиці American Arbitration Association та International Centre for Dispute Resolution. Вони демонструють, що медіація може ефективно функціонувати як у межах внутрішніх корпоративних конфліктів, так і в транскордонних спорах, водночас інтегруючи цифрові інструменти як стандартний елемент процедури, а не як допоміжний засіб [7].

Особливої уваги заслуговує азійська модель, сформована у Сінгапурі, яка у багатьох аспектах є найбільш концептуально завершеною. Взаємодія таких інституцій, як Singapore International Mediation Centre, Singapore Mediation Centre та Singapore International Arbitration Centre, створює інтегровану систему, у межах якої медіація не лише передуює арбітражу, а й може бути безпосередньо інкорпорована у нього через гібридні процедури. Зокрема, механізм *Arb-Med-Arb* забезпечує унікальну можливість перетворення досягнутої медіаційної угоди на погоджене арбітражне рішення, що істотно підвищує рівень її виконуваності та привабливості для міжнародного бізнесу [11].

У європейському контексті особливе місце займає британська модель, яка репрезентує не інституцію в класичному розумінні, а розвинену ринкову екосистему. Центральним елементом цієї системи є Centre for Effective Dispute Resolution, який не лише надає медіаційні послуги, а й формує аналітичну базу для оцінки розвитку ринку. Дані Mediation Audit 2025 демонструють стабільно високий рівень застосування медіації – близько 21 000 справ щоріч-

но при рівні врегулювання приблизно 87%, що свідчить про її фактичне перетворення на стандартну практику комерційного обігу [14, р. 2].

При цьому ефективність британської моделі зумовлена не лише діяльністю інституцій, а передусім їх взаємодією з судовою системою, яка через процесуальні механізми та судову практику активно стимулює сторони до використання ADR. У результаті формується своєрідний «поведінковий стандарт», за якого звернення до медіації розглядається не як альтернатива суду, а як невід'ємний етап управління спором.

З огляду на наведене, для України порівняльний аналіз має не лише теоретичне, а й прикладне значення. Прийняття Закону України «Про медіацію» створило базову нормативну основу, однак саме по собі не забезпечує формування повноцінного ринку медіації. Досвід провідних юрисдикцій переконливо свідчить, що ефективність цього інституту виникає лише за умов поєднання нормативного регулювання з інституційною спроможністю, прозорою статистикою, стандартизованими процедурами та активною роллю судових і арбітражних органів.

У цьому контексті українська модель, представлена діяльністю МКАС при ТПП України та розвитком спеціалізованих сегментів, зокрема у сфері інтелектуальної власності, перебуває на етапі становлення інституційної зрілості. Подальший розвиток залежатиме від здатності не лише імплементувати міжнародні стандарти, але й забезпечити їх практичну ефективність через формування довіри бізнесу, розвиток процедурної культури та створення передбачуваного середовища застосування медіації. Саме ці фактори, а не формальне існування законодавчих норм, визначають реальну конкурентоспроможність юрисдикції у сфері міжнародної комерційної медіації.

Процедурний вимір міжнародної комерційної медіації характеризується значною гнучкістю та різноманітністю підходів, що відображає як складність транскордонних спорів, так і прагнення сторін до індивідуалізації процесу їх врегулювання. У теоретичному та практичному аспектах прийнято виокремлювати фасилітативну, оціночну та трансформаційну моделі медіації, які відрізняються за ступенем втручання медіатора у зміст спору та характером впливу на результат.

Фасилітативна модель передбачає мінімізацію ролі медіатора у формуванні рішення та

зосередження на організації ефективної комунікації між сторонами, що дозволяє їм самостійно виробити взаємоприйнятне врегулювання [2]. Оціночна модель, навпаки, допускає активнішу участь медіатора, включаючи аналіз правових позицій сторін, оцінку ризиків і навіть прогнозування можливого результату спору у разі його розгляду в суді чи арбітражі. Трансформаційна модель орієнтована передусім на відновлення взаємодії сторін, підвищення рівня їх взаєморозуміння та формування здатності до самостійного вирішення конфлікту, навіть якщо досягнення конкретної угоди не є безпосередньою метою процедури [19].

Подальший розвиток медіації пов'язаний із поширенням гібридних процедур, які інтегрують її з арбітражем або судовими механізмами, створюючи безперервні процесуальні моделі врегулювання спорів. Найбільш відомою серед них є модель *Arb-Med-Arb*, яка передбачає можливість трансформації досягнутої медіаційної угоди у погоджене арбітражне рішення з подальшою можливістю його виконання відповідно до міжнародних стандартів

Інші моделі, такі як *Med-Arb* [1, р. 2–3] або *Lit-Med-Lit* [5], також спрямовані на поєднання переваг різних процедур, дозволяючи сторонам переходити між ними залежно від динаміки спору. Значення таких моделей полягає у тому, що вони забезпечують одночасно гнучкість і конфіденційність медіації та високу виконуваність результату, притаманну арбітражу чи судовому розгляду, що робить їх особливо привабливими для міжнародного бізнесу.

Проблематика виконання медіаційних угод є центральною для сучасного розвитку цього інституту. На відміну від арбітражних рішень, які мають усталений міжнародний режим визнання та виконання, медіаційні угоди тривалий час залежали від національних механізмів їх реалізації. Сучасна правова конструкція передбачає декілька альтернативних способів: виконання угоди як цивільно-правового договору, її судове затвердження, трансформацію у погоджене арбітражне рішення або застосування міжнародно-договірного механізму, встановленого Сінгапурською конвенцією про медіацію.

Водночас ефективність цих механізмів залишається неоднорідною, що обумовлює збереження правової невизначеності у транскордонних спорах і підвищує значення правильного процесуального дизайну медіації.

Питання конфіденційності та процесуального привілею становлять окрему складну сферу ре-

гулювання, яка не має універсального вирішення. У багатьох юрисдикціях конфіденційність забезпечується як законодавчими нормами, так і договірними зобов'язаннями сторін, тоді як у правових системах загального права вона часто ґрунтується на принципі «without prejudice», що обмежує використання інформації, отриманої під час переговорів, як доказу у подальшому провадженні. У праві Сполучених Штатів питання конфіденційності переговорів, включаючи медіацію, частково регулюється Правилем 408 Federal Rules of Evidence [10], який обмежує допустимість використання заяв та пропозицій, зроблених у процесі врегулювання спору, як доказів для підтвердження або заперечення обґрунтованості вимог. Водночас це правило не встановлює повноцінного процесуального привілею медіації, оскільки допускає використання такої інформації для інших цілей, що зумовлює фрагментарний характер захисту конфіденційності у порівнянні з окремими спеціалізованими моделями.

Разом з тим, відсутність уніфікованого підходу до привілею означає, що рівень захисту інформації може істотно відрізнятись залежно від юрисдикції, що створює додаткові ризики для сторін у міжнародних спорах.

Суттєвих змін зазнає і роль адвокатів у медіаційному процесі. Вони дедалі більше виступають не лише як представники інтересів сторін, але й як архітектори врегулювання спору, відповідальні за стратегічне планування процесу, оцінку альтернативних сценаріїв (BATNA/WATNA), підготовку позиційних матеріалів і розробку структури угоди. Така трансформація відображає загальну тенденцію до переходу від конфронтаційної моделі вирішення спорів до моделі їх управління, орієнтованої на досягнення економічно ефективного результату.

У цьому контексті особливого значення набувають професійні стандарти, які забезпечують якість медіаційних послуг. Міжнародні організації, такі як International Mediation Institute, розробляють критерії сертифікації, етичні кодекси та стандарти підготовки медіаторів, спрямовані на підвищення довіри до цього інституту [9].

Водночас національні системи підготовки залишаються різними, що впливає на рівень професіоналізації та однорідності практики медіації у різних юрисдикціях.

Не менш важливим є економічний аспект медіації. У сфері міжнародних комерційних

спорів вона, як правило, фінансується сторонами, які сплачують адміністративні витрати та винагороду медіатора. Така модель створює прямий стимул до ефективного використання процедури, оскільки витрати безпосередньо пов'язані з її тривалістю та складністю. Водночас численні емпіричні дослідження підтверджують, що медіація дозволяє істотно зменшити загальні витрати, включаючи витрати часу, управлінських ресурсів та репутаційні ризики, що робить її економічно привабливою альтернативою традиційним формам вирішення спорів.

У сукупності наведені елементи свідчать про те, що міжнародна комерційна медіація поступово трансформується у комплексний процесуальний механізм, у якому взаємодіють різні моделі проведення, інструменти забезпечення виконання, режими конфіденційності, професійні стандарти та економічні чинники. Саме ця інтегрованість визначає її зростаючу роль у системі міжнародного комерційного правосуддя та обумовлює подальший розвиток цього інституту.

4. Висновки. Міжнародна комерційна медіація на сучасному етапі трансформувалася з допоміжного інструменту альтернативного врегулювання спорів у самостійний та інтегрований елемент глобальної системи правосуддя. Її розвиток від процедурної моделі, орієнтованої на добровільне досягнення компромісу, до результатоорієнтованого механізму, здатного забезпечувати юридично значимі та потенційно міжнародно виконувані угоди, відображає загальну тенденцію підвищення ефективності позасудових способів вирішення спорів. Водночас нормативна база медіації, що поєднує модельні акти, міжнародно-договірні інструменти та національні правові механізми, залишається нерівномірно розвиненою, а рівень її уніфікації поки що поступається арбітражу.

Порівняльно-правовий аналіз свідчить, що ефективність медіації визначається не лише нормативним закріпленням, а передусім рівнем інституційного розвитку, процесуальної інтеграції та практичної реалізації відповідних механізмів. Гнучкість медіації, що проявляється у поєднанні фасилітативної, оціночної та трансформаційної моделей, а також у розвитку гібридних процедур, забезпечує її адаптивність до різних категорій спорів і сприяє підвищенню виконаності досягнутих угод. Водночас

відсутність уніфікованих підходів до конфіденційності та процесуального привілею, а також нерівномірність розвитку професійних стандартів створюють додаткові ризики у транскордонних правовідносинах.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів щодо підготовки, написання та публікації цієї статті.

Фінансування. Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних. Дані, використані в дослідженні, отримані з відкритих офіційних джерел та з матеріалів.

Використання засобів штучного інтелекту. Автор підтверджує, що не використовував технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

References:

1. Baril, M., & Dickey, D. (2009). MED-ARB: The best of both worlds or just a limited ADR option? Mediate.com. <https://www2.mediate.com/pdf/V2%20MED-ARB%20The%20Best%20of%20Both%20Worlds%20or%20Just%20a%20Limited%20ADR%20Option.pdf>
2. Brown, C. (2002). Facilitative mediation: The classic approach retains its appeal. Mediate.com. <https://mediate.com/facilitative-mediation-the-classic-approach-retains-its-appeal/>
3. Ministry of Justice. (n.d.). Civil Procedure Rules. Justice UK. <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules>
4. European Parliament & Council of the European Union. (2008). Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0052>
5. Singapore International Mediation Centre. (n.d.). Lit-Med-Lit. <https://simc.com.sg/lit-med-lit>
6. Singapore Statutes Online. (2021). Mediation Act 2017. <https://sso.agc.gov.sg/Act/MA2017>
7. American Arbitration Association. (n.d.). Mediation services. <https://www.adr.org/mediation/>
8. International Chamber of Commerce. (n.d.). Mediation. <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/>
9. International Mediation Institute. (n.d.). Model mediation rules and clauses. <https://imimediation.org/resources/rules-and-clauses/>
10. Cornell Law School. (n.d.). Rule 408. Compromise offers and negotiations. Legal Information Institute. https://www.law.cornell.edu/rules/fre/rule_408
11. Singapore International Arbitration Centre. (2024). SIAC-SIMC Arb-Med-Arb model clause (“Arb-Med-Arb Clause”). <https://siac.org.sg/siac-simc-arb-med-arb-model-clause>
12. United Nations Commission on International Trade Law. (n.d.). Status: United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation. United Nations. https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements/status
13. United Nations Commission on International Trade Law. (2016). Technical notes on online dispute resolution. https://uncitral.un.org/en/texts/onlinedispute/explanatorytexts/technical_notes
14. Centre for Effective Dispute Resolution. (2025). The eleventh CEDR mediation audit. <https://www.cedr.com/hubfs/CEDR%20Mediation%20Audit%202025.pdf>
15. United Nations Commission on International Trade Law. (2002). UNCITRAL model law on international commercial conciliation with guide to enactment and use. United Nations. https://uncitral.un.org/sites/default/files/media-documents/uncitral/en/03-90953_ebook.pdf
16. Mediate.com. (2001). Uniform Mediation Act. <https://mediate.com/uniform-mediation-act/>
17. United Nations. (2019). United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation. https://uncitral.un.org/sites/default/files/media-documents/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf
18. World Intellectual Property Organization. (n.d.). WIPO caseload summary. <https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html>
19. Zumeta, Z. (2018). Styles of mediation: Facilitative, evaluative, and transformative mediation. Mediate.com. <https://mediate.com/styles-of-mediation-facilitative-evaluative-and-transformative-mediation/>

20. United Nations. (1958). Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Text-of-UN-Convention_New-York-1958-4.pdf
21. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). Law of Ukraine No. 1875-IX “On Mediation”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Барановська Віра Миколаївна

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарського
та трудового права,
Міжрегіональної Академії управління
персоналом
ORCID: 0000-0003-2784-0416

Vira Baranovskaya

PhD of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of Economic and
Labor Law,
Interregional Academy of Personnel Management
ORCID: 0000-0003-2784-0416

Дата надходження статті: 26.03.2026

Дата надходження виправленої версії статті: 16.04.2026

Дата прийняття статті: 23.04.2026

Дата публікації статті: 09.06.2026